

Motion till riksdagen 2009/10:U251

av Peter Rådberg och Bodil Ceballos (mp)

Förebyggande av väpnad konflikt

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att prioritera en uppbyggnad av nationella resurser som kan användas till att förebygga väpnade konflikter i olika konfliktområden i världen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uppbyggnad av en "International Prevention Group".
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stegvis avsätta ekonomiska resurser för en uppbyggnad av strukturer, mekanismer och processer för förebyggande av väpnad konflikt.

Inledning

Idag befinner sig ca femtio länder i väpnad konflikt eller i en riskzon för väpnad konflikt. Klimatkonflikter kommer att öka detta antal. Enligt rapporten "A Climate of Conflict", från den internationella organisationen International Alert, löper 2,7 miljarder invånare stor risk att hamna i väpnad konflikt på grund av klimatförändringar i samspel med ekonomiska, sociala och politiska problem.

Världens militärutgifter ökar för varje år

Världens samlade militärutgifter uppgår idag till över sju tusen miljarder kronor och summan ökar för varje dag som går. Enligt Sipri har militärutgifterna världen över ökat stadigt den senaste tioårsperioden, med motsvarande 45 procent sedan 1998. År 2008 överskred de globala militärutgifterna de

Fel! Okänt namn på

nivåer som var under kalla kriget på 1980-talet. De länder som hade världens högsta militärutgifter förra året var: USA (4 246 miljarder kronor), Kina (594 miljarder kronor), Frankrike (460 miljarder kronor), Storbritannien (457 miljarder kronor), Ryssland (410 miljarder kronor), Tyskland (327 miljarder kronor), Japan (324 miljarder kronor), Italien (284 miljarder kronor), Saudiarabien (267 miljarder kronor) och Indien (210 miljarder kronor).

USA har ökat sina militärutgifter med 67 procent de senaste tio åren. Under de åtta år som George W. Bush var USA:s president ökade landets militärutgifter till de högsta nivåerna sedan andra världskriget, framför allt på grund av kriget i Afghanistan och Irak. Men även många andra länder har ökat sina militärutgifter, och i en högre takt än USA, berättar Elisabeth Sköns, som i många år har arbetat med Sipris projekt för militära utgifter och vapentillverkning. Kina och Ryssland har nästa tredubblat sina militärutgifter sedan 1999.

Denna destruktiva utveckling måste brytas

De senaste decennierna har fört med sig nya förutsättningar att förebygga att konflikter och kriser eskalerar till väpnade konflikter och krig. Det kalla krigets slut 1989 medförde att de flesta konflikter inte längre är mellan stater utan inom stater. Det betyder att det civila samhällets organisationer nu har stora möjligheter att agera förebyggande. Nya redskap, metoder och strategier har utvecklats, och informella och formella fredsprocesser har prövats. Det är fråga om att gripa in i god tid innan de olika kontrahenterna har gripit till våld.

Sveriges riksdag beslöt redan 2001 ”att tonvikten i arbetet bör ligga på de två första stegen i en konflikthanteringsprocess ... Utmaningen för det internationella samfundet i det konfliktförebyggande arbetet är att bidra till att konflikterna hanteras så att våldsanvändning och mänskligt lidande kan undvikas. Konfliktförebyggande syftar enligt utskottets mening till att på ett konstruktivt sätt kanalisera konflikter, i betydelsen samhällsmotsättningar, genom fredliga procedurer och strukturer och förhindra att de tar sig väpnade uttryck. Här bör även, enligt utskottets mening, de största ansträngningarna göras.” (Bet. 2000/01:UU4 En säkerhetsordning för 2000-talet.)

Sverige ska alltså ”lägga tonvikten på” och lägga ”de största ansträngningarna” på att förhindra att konflikter tar sig väpnade uttryck. Sverige ska också enligt riksdagen 2001 fortsätta att vara i fronten i arbetet för att förebygga väpnad konflikt: ”Den roll Sverige kan och bör ta på sig, tillsammans med andra likasinnade, är att vara konstruktivt pådrivande för att ett konfliktförebyggande perspektiv successivt skall genomsyra politiken.”

Tankegångarna följdes upp i Sveriges politik för en global utveckling, PGU, (bet. 2003/04:UU3 Sveriges politik för global utveckling), som förutsätter en koherent politik. PGU ska bland annat bidra till att millenniemålen uppfylls, i synnerhet det första målet: att halvera andelen människor som lever på mindre än en dollar om dagen. I PGU är därför *konflikthantering och*

säkerhet ett huvuddrag: ”Väpnade konflikter är det allvarligaste hindret för utveckling i många fattiga länder.”

Både när det gäller konflikter mellan stater och inom stater är nyckeln att utrusta stater och samhällen för att klara av sina egna konflikter. År 2006 efterlyste FN:s dåvarande generalsekreterare, Kofi Annan, lokala och nationella resurser för förebyggande (”local and national capacities for prevention”):

Om vi ska kunna förbättra effekterna av våra insatser och behandla grundorsakerna till konflikter, så måste styrkan i förebyggande arbete förflyttas – som det verkligen har påbörjats – från reaktiva externa interventioner med begränsad och i slutändan ytlig påverkan till internt drivna initiativ med syftet att utveckla lokala och nationella resurser för förebyggande. Det här arbetssättet främjar inhemska, självbärande infrastrukturer för fred. Dess syfte är att utveckla en kapacitet i samhällen att lösa tvister i internt accepterade former, som innefattar en vittomfattande konstellation av aktörer inom regering och civila samhället. (Progress report on the prevention of armed conflict, A/60/891).

Ännu, sju år efter det svenska riksdagsbeslutet att prioritera förebyggande av väpnad konflikt, inriktas dock de stora ansträngningarna och resurserna på militär krishantering. De ekonomiska kostnaderna är enorma. Ett exempel är Nordic Battle Group, en snabbinsatsstyrka inom EU, med cirka 2 300 soldater från Sverige till en kostnad av cirka en miljard kronor.

I enlighet med svensk biståndspolitik och FN:s generalsekreterares förslag bör Sverige – i samarbete med andra likasinnade länder – satsa på en uppbyggnad av lokala och nationella resurser för förebyggande i konfliktområden med syftet att utbilda och utrusta de lokala aktörerna att själva bidra till en demokratisk, hållbar och fredlig utveckling.

Arbete i konfliktområden innefattar minst ett hundratal olika funktioner och arbetsuppgifter. I alla konfliktområden finns det därför ett stort behov av kapacitetsutveckling och utbildning i exempelvis demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhet och icke-våldsamt konflikthantering. Syftet bör vara att – i enlighet med regeringens skrivelse till riksdagen om svenskt demokratibistånd – de lokala aktörerna, ”fredliga medborgarrörelser”, själva ska kunna ta ansvar för olika freds- och utvecklingsprocesser, med internationellt stöd. Dessutom finns ett stort behov av andra tredjepartsinsatser för fred, exempelvis preventiv närvaro, förtroendeskapande arbete, medling etc.

Detta betyder att det behövs en internationell resurs för förebyggande, ”International Prevention Group” (jfr Nordic Battle Group), med kvinnor och män med utbildning, erfarenhet och kompetens för att ingå i ”freds- och utvecklingsteam” – resursteam för utbildning och kompetensutveckling för demokrati, mänskliga rättigheter etc. och för t.ex. konfliktbearbetning och medling på olika nivåer i konfliktområden. I gruppen bör även civila standby-resurser ingå, exempelvis för preventiv närvaro. Sverige bör ta initiativ inom EU för att en sådan International Prevention Group kommer till stånd.

Det civila samhällets organisationers roller och möjligheter bör särskilt beaktas. Planering och uppbyggnad bör ske i ett nära samarbete mellan berörda myndigheter och det civila samhällets organisationer. Särskilda stöd bör ges för ”att kvinnor i ökad utsträckning deltar på alla beslutsnivåer i nationella,

Fel! Okänt namn på

regionala och internationella institutioner och mekanismer för förebyggande, hantering och lösning av konflikter” enligt FN:s säkerhetsresolution 1325, första paragrafen.

I enlighet med tidigare riksdagsbeslut bör Sverige också utarbeta en handlingsplan för en stegvis överföring av ekonomiska resurser för ”att på ett konstruktivt sätt kanalisera konflikter, i betydelsen samhällsmotsättningar, genom fredliga procedurer och strukturer och förhindra att de tar sig väpnade uttryck”.

Stockholm den 2 oktober 2009

Peter Rådberg (mp)

Bodil Ceballos (mp)